

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу
«ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ:
АКТУАЛЬНИЙ ДИСКУРС В УМОВАХ ВІЙНИ»

(Київ, 26 червня 2023 року)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу

«ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ:

АКТУАЛЬНИЙ ДИСКУРС В УМОВАХ ВІЙНИ»

(Київ, 26 червня 2023 року)

Київ

Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова

2023

УДК 1:330(378)

ББК 87.6:65

Ф-56

Відповідальний редактор: д-р філос. наук, професор Глушко Т.П.

Редакційна колегія: Мозгова Н.Г., доктор філос. наук, проф.; Русаков С.С., канд. філос.наук., доц.; Матюшко Б.К., канд. філос.наук., доц.; Облова Л.А., канд. філос.наук., доц.; Шкіль Л.Л., канд. філос.наук., доц.; Брижнік В.М., канд. філос.наук., доц.; Шушкевич Є.М., канд. філос.наук., ст.викл.

«Філософія економіки: актуальний дискурс в умовах війни». Матеріали круглого столу (26 червня 2023 року), Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 100 с. *електронне видання*

ISBN 978-966-931-288-4

До збірки включено матеріали виступів та доповідей учасників круглого столу «Філософія економіки: актуальний дискурс в умовах війни». У представлених увазі читача текстах досліджуються: феномен економічної свободи в контексті аксіологічної традиції неолібералізму; економічні виміри соціалізаційних процесів в умовах консумеризму; пост-воєнні перспективи регіональних соціально-економічних кластерів; стратегії відновлювальної економіки та стійкого розвитку; проблеми соціального капіталу та штучного інтелекту; філософські аспекти брендингу та його практичне значення для розвитку економічної системи; перспективи становлення економічної суб'єктності України; а також деякі історичні аспекти розвитку філософсько-економічної проблематики на теренах нашої країни; специфіка конкурентної політики держави в умовах європейської інтеграції та соціально-економічні пріоритети у перспективі післявоєнного відродження країни.

Для всіх, кого цікавить актуальна проблематика сучасних філософсько-економічних досліджень.

ББК 87.6:65

Ф-56

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст своїх текстів та точність наведених посилань

У разі використання матеріалів збірки, посилання на авторів і видання обов'язкове

ISBN 978-966-931-288-4

(електронне видання)

© Колектив авторів, 2023

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DRAGOMANOV UKRAINIAN STATE UNIVERSITY
Institute for Philosophy and Educational Politics
DEPARTMENT OF PHILOSOPHY

**«PHILOSOPHY OF ECONOMY:
RELEVANT DISCOURSE IN THE CONDITIONS OF WAR»**

PROCEEDINGS OF THE ROUNDTABLE DISCUSSION

June 26th, 2023

Kyiv
Dragomanov University Publishing House
2023

The Editorial Board:

Tetiana Hlushko – Dr. of Philosophical Sciences, Professor (*Executive Editor*)

Nataliya Mozhova – Dr. of Philosophical Sciences, Professor

Serhiy Rusakov – PhD in Cultural Studies, Docent

Bohdan Matiushko – PhD in Philosophy, Docent

Liudmyla Oblova – PhD in Philosophy, Docent

Liudmyla Shkil – PhD in Philosophy, Docent

Vitalii Bryzhnik – PhD in Philosophy, Docent

Yevhenii Shushkevych – PhD in Philosophy, Docent

«Philosophy of Economy: Relevant Discourse in the Conditions of War».
Proceedings of the Round Table (June 26th, 2023), Kyiv: Dragomanov
University Publishing House, 2023. 100 p.

The volume includes materials of speeches and research reports for roundtable «Philosophy of Economy: Relevant Discourse in the Conditions of War». The presented texts are focused on the phenomenon of economic freedom in the context of the axiological tradition of neoliberalism; economic dimensions of socialization processes in the context of consumerism; post-war prospects for regional socio-economic clusters; strategies for a recovery economy and sustainable development; problems of social capital and artificial intelligence; philosophical aspects of branding and its practical importance for the development of economic system; prospects for Ukraine's economic subjectivity establishing as well as some aspects related to the development of philosophical-economic issues in Ukrainian retrospective; specifics of the state's competition policy in the context of European integration and socio-economic priorities for country's post-war revival.

For everyone interested in relevant issues in the scope of contemporary philosophical-economic research.

Людмила Облова

<https://orcid.org/0000-0002-7872-6026>

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії*

*Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

ВІЙНА – ЦЕ ДОРОГО

Було би вірніше не стверджувати, а запитати: війна – це дорого?

Коли в світі чи країні мир – мало хто говорить про війну. Всі її прояви втрачають актуальність. Проте коли війна розпочата і вирує, все напакі: втрачають актуальність всі теми, які напрацьовані в мирі. Виникає думка, що певна війна, своєю появою набиває ціну війні як такій. Стягує все людське надбання їй на вівтар. Скажу так: попит на розуміння механізму існування і дії війни як такої зростає під час тривання конкретної війни. Отже, затребуваність розуміння сутності війни тільки під її діяння, формує запит: що це за така пропозиція, пропонована війною, що винесене відразу «хапають». Для чого люди під час війни з'ясовують її впливи на те, що має відношення до миру, але не має відношення до самої війни? Особливо моє питання підігривають слова Генріха Теодора Белля про те, що війну як таку не здолати. Очевидно, що мир не поступиться війні і завжди буде супротив. Проте цій війні. Але сама війна нікуди не подінеться.

Коли Белль воював і рятувався від жахіття війни листуванням із дружиною, то у листі від 9 листопада 1940 року написав: «Проте скрізь буде панувати мир, аж до наступної війни» [1]. Так він мріяв про мир і найбільше хотів позбутися злиднів. Белль стверджував, що коли війна – тоді злидні без просвіту [1]. Скрізь безоглядна потреба. Немає нічого гідного особистості, інтелектуального зусилля, моральності.

Якщо довіритись Беллю і простому споглядальному досвіду, то виходить, що так і буде завжди: коли війна, тоді безоглядні злидні, а потім вихід із бідності і нестатків у достаток, відновлення і знову падіння в злидні? Невже історичне здійснення може відбуватися так і не інакше? Тобто, не може реалізовуватися інакше? Чому людям не вдається відправити війну у минуле? Чи, дійсно, вся справа, банально, у бажанні розкоші? І саме зайве, невиробничі трати, комфорт збивають мир зі шляху і викликаються війни (злидні) до існування?

Тепер варто згадати Мандевіля, який в своїй теорії розкоші [2], показав, чому війну як таку не здолати. І чому людина, яка сьогодні чинить опір цій війні, завтра з легкістю вдасться до воєнних засобів з'ясування відносин з іншим.

На думку Мандевіля – світ, який тримається на мирності – це ніщо інше, як те, що наносить збитки комерційному і воєнному прогресу. Всьому тому, що, використовуючи вади, постачає забезпечене суспільство. Тобто, таку державність, яка не полишає марнотратства і безупинно дозволяє собі дорогі, зайві речі. Відтак, людина, яка не буде обмежуватись потрібним для життя, а тільки пихата бажанням прибутку – локомотив убезпеченого суспільства. Так Мандевіль проводить думку, що тільки через редукцію необхідності (а, значить, розумності) і можна вберегти більшість від безглуздя існування, недоїдання чи голоду, неробства і животіння. Лише нейтралізація належного і порушення рівноваги протилежного дозволяє задіяти людство до роботи і доходу.

Отже, мислитель стверджує, що творення і моральність не дають людству економічного блага. Тільки економічний голод багатія глушить фізичний голод бідняка. Надмірні трати знімають злидні. А «рештки» або «уціліле» – очевидність природи людини, яка відчужена від розкоші.

Мандевіль показав, що все менше, стриманіше має потребу в діях того, хто потребою не обмежується. Тому, не більше і розмашисте (сите)

провокує військове вирішення питання, а саме те, що зацікавлене в розкиданні. Адже годується тим, що залишається в процесі перенасичення.

Відтак, приходить думка, що війна, яка є безпросвітними злиднями – це дорого. Вона сильне бажання більшості людей. Всіх, хто живиться на вадах. І жертва державному процвітання. Виходить, що війна – це те, чого жадають заради добра і можливості диктувати іншому. І демонстрація ототожнення добра і майна.

Тобто, мова йде не про те, що у війни висока ціна через те, що можна підрахувати її збитки і піддати статистиці жертви. А про те, що, від неї неможливо відмовитись ні бідному, ні багатому через комерційну амбітність двох боків. Війна несе майновість і економічну підтримку бідному і дає реалізацію марнотратства, слави багатію. Таким чином, вона тягне до себе кожного, у кого проблеми з необхідністю і як наслідок, яесьь «надто» з достатком. Всіх без винятку лицемірів.

І нецікавою війна є виключенням. Такій людині, яка розрізняє істинну надмірність і розкіш (гідність і достаток), будучи на боці істинної надмірності (гідності). Розрізняє, бо розуміє, що арифметична дія, виверений баланс і визначена стабільність – винуватці і охоронці розкоші – безсилі перед необумовленими, самовизначними, безкорисливими речами. Це людина, якій досить і того, чого не вистачає. Дарує спокій те, що при нездоланності війни як такої, жадобі до мертвого, всі її зовнішньо існуючі попит і пропозиція хоч і величезні та солідні, проте завжди, без виключень марні в смислі вічності. Тому скільки б не тиснули вади, що несуть загальне благо, вони вмить втрачають силу при тих діях вільного, в яких немає підрахунку, але є натиск незворотності і простоти буття.

Література:

1. Белль Г. Листи з війни. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://predanie.ru/book/219755-pisma-s-voyny/#/toc2>

2. Мандевіль Б. Байка про бджіл. Електронний ресурс. Режим доступу: http://samlib.ru/k/kormin_m_w/opcelah.shtml

Володимир Шевчук

<https://orcid.org/0000-0001-9486-4042>

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку,
аудиту та оподаткування
Національної академії статистики,
обліку та аудиту (м. Київ)*

ЕКОНОМІКО-ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ РЯТІВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ІМПЕРАТИВИ ПЕРЕМОГИ ТА ПРІОРИТЕТИ ВІДРОДЖЕННЯ

Розпочавши в лютому 2022 року повномасштабну війну, путінська Росія мала наміри демілітаризувати та денацифікувати Україну. Проте український народ, Збройні Сили і територіальна оборона зламали ворожий блиц-кріг. Не менш відповідальним завданням відтоді стало викриття ворожих намірів денацифікації України. Бо мусять зазнати краху і ці намагання ворога. Переплетення обставин і факторів, що спричинили війну, утворюють причинно-наслідкові зв'язки, розплутати які покликані новітні світоглядні підходи. Потрібно «вжитися думкою у поняття субстанції», тобто духоматерії [1, с. 461]. Субстанційний підхід покликаний розпізнавати змістовність війни, окреслювати умови здобуття очікуваної перемоги та повоєнного розвитку.

Важливо збагнути і констатувати новітній історичний факт, яким стала перша українська перемога над путінською Росією. Якраз ця перемога, досягнута вже на початку війни, коли ворог не зміг взяти «Київ за три дні»,